

ks. Edward Wasilewski

**Podstawowe
prawdy katechizmowe
w 33 ujęciach graficzno-obrazowych**
Pomoce katechetyczne z płytą CD

Gniezno 2016

Recenzja wydawnicza
Prof. dr hab. Helena Słotwińska
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Skład
Jan Zbigniew Słowiński

Korekta
Dorota Gołda

Projekt okładki
Przemysław Robaszkiewicz

IMPRIMATUR
bp Krzysztof Wętkowski
Wikariusz Generalny Archidiecezji Gnieźnieńskiej
ks. dr Zbigniew Przybylski
Kancierz Kurii
L.dz. 2019/2016/I
Gniezno, dnia 19.07.2016

NIHIL OBSTAT
ks. prof. dr hab. Bogdan Czyżewski
Cenzor ksiąg religijnych

© Copyright by ks. Edward Wasilewski, 2016

© Copyright by Wydawnictwo Gaudentinum, 2016

ISBN 978-83-65189-35-6

Wydawnictwo Gaudentinum
Kurii Metropolitalna
ul. Seminaryjna 2
62-200 Gniezno
tel. +48 61/425 58 15

Druk i oprawa
drukarnia@gaudentinum.pl
www.gaudentinum.pl

Wstęp

Zasada stosowania wizualizacji w katechezie, adresowanej do uczniów żyjących w kulturze i cywilizacji „obrazu”, nie jest już dziś przez nikogo kwestionowana¹. Nasuwa się zasadnicze pytanie: czy chodzi o jakąkolwiek wizualizację, czy o jakiś określony jej rodzaj? Należy zaznaczyć, że istnieją dwie odmiany wizualizacji: obrazowa (ikonograficzna) oraz *linealna* (łac. *linealis* – liniowy, złożony z linii)² posługująca się liniami. Przedstawienia ikonograficzno-obrazowe spotykane w sztuce sakralnej nie zawsze adekwatnie ilustrują omawiane prawdy wiary, co więcej, mogą często prowadzić na poznawcze bezdroża. Trójca Święta ukazywana w postaci antropo-zoomorficznej (Bóg Ojciec jako starszy mężczyzna o siwych włosach, Syn Boży jako młodszy mężczyzna o ciemnych włosach i Duch Święty w postaci gołębicy), jeśli staje się przedmiotem refleksji poznawczej, może prowadzić do pięciu błędów dotyczących istoty Trójedynego Boga (*antropomorfizm, tryteizm, teandria, subordynacjonizm, negacja współwieczności Osób Boskich*).

Podobnie jednostronne eksponowanie obrazu Chrystusa w ikonie ludzkiej może prowadzić do zatarcia pełnej prawdy o Jego Bóstwie (*krypto-arianizm*). Tradycyjna wizualizacja stosowana w katechezie, posługująca się obrazem, może prowadzić do wielu jeszcze innych błędów w nauce o Chrystusie i Kościele.

¹ Por. E. Okońska, *Młodziż czasów popkultury w Kościele. Dialog czy duet monologów?*, w: J. Baniak (red.), *Religia i Kościół w społeczeństwie demokratycznym w Polsce. Między losem a wyborem*, Poznań 2012, s. 220.

² M. Plezia, *Słownik łacińsko-polski*, Warszawa 1969, t. 3, s. 367.

Poszukując nowych form wizualizacji, wolnych od wyżej sygnalizowanych zagrożeń, katecheci zwrócili uwagę na metodę wykresograficzną wypracowaną przez ks. prof. Franciszka Drączkowskiego, posługującą się wykresami złożonymi z figur geometrycznych. Podstawowe jej założenia ks. Drączkowski przedstawił w referacie *Metoda wykresograficzna w katechezie*, wygłoszonym na Ogólnopolskim Sympozjum Katechetycznym w Lublinie dnia 17 listopada 2006 roku, zorganizowanym przez Specjalizację Katechetyki Instytutu Teologii Pastoralnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Tekst tego referatu został opublikowany w pracy zbiorowej wydanej pod redakcją prof. Heleny Słotwińskiej³ oraz przetłumaczony na język włoski⁴.

W następnych latach F. Drączkowski, doskonaląc swoją metodę, określaną też nazwą „wykresografia”, wydał szereg prac poświęconych tej kwestii, w tym pozycję książkową *Dogmatyka w obrazach graficznych. Zagadnienia wybrane*⁵. Metoda wykresograficzna stała się przedmiotem pracy doktorskiej ks. Krzysztofa Krukowskiego, który wyniki swych wstępnych badań opublikował w pracy *Nowe narzędzie ewangelizacji „Metoda wykresograficzna”*⁶. Obie wyżej wymienione prace, wraz z listem napisanym w języku niemieckim, zostały wysłane przez Nuncjaturę Apostolską w Warszawie do Watykanu, na ręce Ojca Świętego Benedykta XVI. Metoda wykresograficzna zyskała aprobatę. W liście z dnia 10 czerwca 2011 roku, wysłanym z Sekretariatu Stanu na adres jej autora, czytamy: „Ojciec Święty życzy, by metoda wykresograficzna

³ Zob. F. Drączkowski, *Metoda wykresograficzna w katechezie*, w: H. Słotwińska (red.), *W poszukiwaniu nowych metod katechetycznych*, Lublin 2006, s. 89-133.

⁴ Zob. tenże, *Il metodo disegno-grafico nella catechesi*, „Angelicum” 84 (2007), s. 317-341.

⁵ Lublin-Pelplin 2011.

⁶ Lublin-Pelplin 2011.

stosowana przez Księdza Profesora przyczyniła się do zrozumienia prawd wiary w jeszcze pełniejszy sposób, stwarzając okazję do rekonstrukcji ich autentycznego znaczenia teologicznego. Zawierając Księdza Profesora wstawiennictwu Matki Najświętszej, wyprasza na dalsze lata twórczej pracy potrzebne dary Bożej Opatrzności i z serca błogosławi”⁷.

Publiczna obrona pracy doktorskiej K. Krukowskiego *Wartość gnozeologiczna i dydaktyczna metody wykresograficznej w teologii* odbyła się 31 stycznia 2013 roku w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II. Promotorem pracy był ks. prof. dr hab. Krzysztof Guzowski, a recenzentami – ks. prof. dr hab. Czesław Bartnik z Lublina i ks. prof. dr hab. Dariusz Zagórski z Torunia.

Metoda wykresograficzna, której ksiądz F. Drączkowski poświęcił 17 pozycji książkowych oraz 5 artykułów naukowych wydanych w latach 1978-2014, doczekała się 21 recenzji (w tym 6 w językach obcych) teologów i pedagogów. Według ich zgodnej opinii, metoda ta może być wykorzystana zarówno w wykładzie teologii, jak i formacji seminaryjnej oraz w kaznodziejstwie, a także – w sposób szczególny, co zasługuje na podkreślenie – w katechezie oraz pracy duszpasterskiej⁸.

W nurt najnowszych badań poświęconych metodzie wykresograficznej wpisują się cztery pozycje książkowe oraz dwa artykuły naukowe ks. Edwarda Wasilewskiego. Autor, będąc wykładowcą homiletyki, zajął się kwestią wykorzystania „wykresografii” w kaznodziejstwie. Wyniki swych analiz opublikował w monografii *Aplikacja założeń metody wykresograficznej do teorii i praktyki homiletycznej*⁹. Dalsze jego

⁷ A. Becciu, *List arcybiskupa z Sekretariatu Stanu z dnia 10.06.2011, Watykan*, w: F. Drączkowski (red.), *Synteza teologii w ujęciu graficznym. Wydanie drugie, poszerzone*, Lublin 2014, s. 15.

⁸ Por. E. Wasilewski, *Aplikacja założeń metody wykresograficznej do teorii i praktyki homiletycznej*, Gniezno 2015, s. 75-86.

⁹ Gniezno 2015.

badania koncentrowały się na zastosowaniu „wykresografii” w wykładzie teologii, co opracował w książce *Geometria w służbie teologii*¹⁰. Wykorzystanie metody w sakramentologii szczegółowej omówił w swej pracy pt. *Chrzest. Wszczepienie w Mistyczne Ciało Chrystusa*¹¹, a w duchowości chrześcijańskiej – publikacjach: *Ideal świętości. Przekaz Dobrej Nowiny w ujęciach graficzno-obrazowych*¹², *Pełnia rozwoju człowieka tylko w Chrystusie. Ujęcie graficzne*¹³ oraz *Motywacja dobroczynności chrześcijańskiej w świetle „wykresografii”*¹⁴. Należy dodać, że E. Wasilewski, na bazie schematów nakreślonych przez prof. Drączkowskiego, wypracował szereg nowych i oryginalnych ujęć geometryczno-graficznych, poszerzających metodę wykresograficzną o nowe ogniwa i znaki.

Wracając do zasady stosowania wizualizacji w katechezie, warto nadmienić, że postulat jej wprowadzenia powraca ciągle w najnowszych publikacjach poświęconych katechezie¹⁵. Metoda wykresograficzna obejmuje specyficzny rodzaj wizualizacji dysponujący geometryczną precyzją i ścisłością. Oceniając pozytywnie wartość wymienionej metody, prof. dr hab. Helena Słotwińska sformułowała następujący postulat: „Metoda wykresograficzna jest bezwzględnie potrzebna współczesnej katechezie, stąd też zamiast zastanawiać się nad tym, jak przekonać do niej sceptyków, należy raczej zastanowić się,

¹⁰ Pelplin 2015.

¹¹ Gniezno 2016

¹² Gniezno 2015.

¹³ „Zeszyty Formacji Katechetów” 1 (2016), s. 26-34.

¹⁴ „Studia Gdańskie” 36 (2015), s. 127-146.

¹⁵ Zob. A. Zakrzewski, *Dlaczego trzeba wizualizować katechezę – naukę „religii” w szkole?*, „Katecheta” 8 (1998), s. 76-79; G. Łęcicki, *Media wizualne a katecheza: zagrożenia, wyzwania, zastosowania*, „Kultura – Media – Teologia” 5 (2011), s. 73-84.

jak dotrzeć z nią do jak największej rzeszy katechizujących i katechizowanych¹⁶.

Dotychczas niewiele zrobiono dla realizacji powyższych postulatów. Publikacje dotyczące metody wykresograficznej, tak F. Drączkowskiego i E. Wasilewskiego, jak i też innych autorów, wydawane w różnych czasopismach przez różne wydawnictwa, z reguły są trudno dostępne dla przeciętnego katechety. W zawiązku z powyższym, postanowiono wydać pracę *Podstawowe prawdy katechizmowe w 33 ujęciach graficzno-obrazowych. Pomoce katechetyczne z płytą CD*, przeznaczoną zarówno dla katechizujących jak i katechizowanych, do której zostanie załączona płyta CD zawierająca wykresy. Całość materiału została podzielona na 10 rozdziałów: *Bóg odwieczny, Aniołowie, Przyjaźń człowieka z Bogiem i jej zerwanie, Maryja wolna od grzechu pierworodnego, Wcielenie Syna Bożego, Misterium odkupienia, Kościół Chrystusowy, Sakramenty Kościoła, „Powszechne powołanie do świętości w Kościele” i Cztery opcje życiowe*. W ramach poszczególnych rozdziałów zostały zanalizowane 33 kwestie szczegółowe, ujęte w formę paragrafów, których materiał może być wykorzystany w tematycznie określonych katechezach. Przy omówieniu poszczególnych jednostek tematycznych zostanie zachowany stały, trójdzielny schemat: najpierw będzie przedstawiona, w zwięzłym zarysie, prawda katechizmowa, następnie zostanie zaprezentowany wykres związany z omawianym tematem, a na końcu (w punktach A. B) nastąpi analiza wartości ilustrującej oraz dydaktyczno-korygującej, związanej z przedstawionym wykresem.

Należy podkreślić, że problematyka ukazana w niniejszym opracowaniu, w pełni koreluje tematycznie z wytycznymi programowymi podanymi w *Podstawie programowej katechezy*

¹⁶ H. Słotwińska, *Ks. Franciszek Drączkowski, Metoda wykresograficzna w katechezie, Pelplin: Wydawnictwo „Bernardinum” 2001 ss. 152, „Roczniki Teologiczne” 50 (2003), s. 331.*

Kościół katolickiego w Polsce, przyjętymi przez Konferencję Episkopatu Polski dnia 8 marca 2010 roku. W powyższym dokumencie szczególną uwagę zwrócono na tematykę chrystologiczno-eklezjalną: *Rola Jezusa Chrystusa w historii zbawienia, Powstanie i przymioty Kościoła oraz Kościół realizujący posłannictwo Chrystusa*. Warto zaznaczyć, że niniejsza praca, ukazująca kolejne ogniwa historii zbawienia, prezentuje zarys nauki wiary w ujęciu chrystocentryczno-eklezjalnym. Wpisuje się tym samym w zadania, jakie stoją przed katechezą, która ma nie tylko doprowadzić człowieka do spotkania z Jezusem, ale także do zjednoczenia i głębokiej z Nim zażyłości¹⁷.

Na końcu pracy został podany wykaz wykresów zamieszczonych w opracowaniu i na płycie CD.

¹⁷ Por. DOK 80.